

LÆREPLANSTEMA: KOMMUNIKATION OG SPROG

I Fredericia Kommune arbejder vi på udvikling af børn og unges kommunikative/sproglige færdigheder. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte alle børns udvikling af sprog, så de kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

Læringsmiljøet skal sikre, at det pædagogiske personale via refleksion over organisering og pædagogiske / didaktiske overvejelser skaber samtaler af høj kvalitet i alle sammenhænge.

Det er vigtigt, at børn tidligt i dagtilbud får varierede oplevelser med skriftsprog, kommunikationsplatforme, nonverbal kommunikation og symbol- og billedsprog. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidste om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hos os betyder det at:

Vi arbejder med den sproglige opmærksomhed hver dag. Vi har fokus på barnets sprogtilegnelse i alle vores hverdagsrutiner og i de planlagte aktiviteter.

Sprog er grundlæggende for at kunne udtrykke sig og kommunikere med andre. Sproget er en forudsætning for gode relationer, derfor skal barnet støttes i at kommunikere gennem mimik, talesprog, kropssprog.

Barnet bliver mødt med forståelse, omsorg og tilstedeværende voksne i et meningsfuldt og udfordrende læringsmiljø. Ud fra den viden at et barn tilegner sig sprog på forskelligvis, implicit¹ eller eksplicit² og under hensyntagen til alderen tilrettelægges pædagogisk praksis.

- Der arbejdes ud fra en anerkendende tilgang³. Vi møder barnet i øjenhøjde, observerer på samspillet og kropssproget.
- Vi gør os umage med at forstå barnets individuelle sprog og bruge dets ressourcer til at stimulere den naturlige sproglige udvikling.
- Der tages udgangspunkt i barnets sproglige udviklingsområder⁴, og vi arbejder ud fra nærmeste udviklingszone⁵.

¹ Den implicite læring opstår, når børnene gennem aktiv deltagelse i en aktivitet bruger de nye ord og vendinger undervejs.

² Den eksplicite læring opstår, når børn får at vide, hvilke nye ord de vil lære undervejs.

³ Vi opfatter det enkelte barn som unikt: Det betyder, at vi arbejder med at respektere barnets egne følelsesmæssige grænser ved at se på, høre og forstå det. Vi tilstræber os på, at forstå barnets intension og hjælpe med at sætte ord på de følelser, som barnet gennemlever.

⁴ Et alderssvarende og nuanceret sprog er resultatet af et vellykket samspil mellem en række udviklingsområder:

- Formelt sprog
- Funktionelt sprog
- Legeudvikling
- Fælles opmærksomhed og pegegestik
- Kognition
- Relationer og social udvikling.

- Vi har fokus på relationen mellem det enkelte barn, de voksne og de øvrige børn i den givne situation.
 - Vi er sproglige rollemodeller, hvilket hjælper barnet til at finde sammenhæng mellem kropssprog, mimik og tale.
 - Ved at bruge de understøttende sprogstrategier⁶ i hverdagssamtalen med barnet, skaber vi et trygt, inspirerende og udfordrende læringsmiljø, hvor barnet kan anvende og udvikle sproget kontinuerligt.
 - Vi sætter undertekster på for barnet ved at benævne. Det vil sige, at vi sætter ord på genstande, handlinger og følelser, hvilket er med til at udvikle barnets ordforråd og sprogforståelse.
 - I samspillet med den voksne får barnet mulighed for at øve sig i at udtrykke tanker og følelser
 - Rim, remser, sang og musik er en naturlig del af hverdagen hos os, både som planlagte og spontane aktiviteter.
 - Vi bruger billeder og små videoer til at understøtte samtalen med barnet, når vi taler om vores hverdag.
 - Vi vælger fokusord ud (nye ord og vendinger), som skal implementeres i løbet af et projektet/aktivitetsperiode. Dette giver mulighed for både eksplicit og implicit læring.
-
- I vuggestuen udarbejder pædagogerne en sprogprofil på hvert barn ved brug af Sprogtrappen⁷, den opdateres minimum hvert ½ år. Hvilket giver mulighed for at lave en tidlig og målrettet indsats hos et barn, som har nogle vanskeligheder i sin sproglige udvikling eller for at styrke den gode udvikling som er til stede.
 - Ud fra barnets profil (sprogtrappen) arbejdes der med indsats via lege og små aktiviteter, som har et bestemt fokus.
Det kan bl.a. være sanglege, øve øjenkontakt og fælles opmærksomhed på et stykke legetøj, øve turtagning både i legen og kommunikationen mellem barnet og den voksne. Såsom at lege "tutte bøh" leg, "klappe kage" leg, Kilde leg: "nu kommer der en lille mus og kilder dig". Der bruges gestus sammen med ord, såsom: "vink = farvel". Række armene frem og sige: - vil du op. Leger "gi – ta leg". Bruger rysten på hovedet og nik i forbindelse med ordene nej og ja.
 - Børn i alderen 2.8 til 3.4 tilbydes en sprogscreening, som enten foretages af husets sprogvejleder eller den tilknyttede tale-hørekonsulent
Resultatet af screeningen kan give tre udfald:
Generel indsats: Alderssvarende udvikling alle sproglige områder
Fokuseret indsats: Børn med behov for fokuseret pædagogisk indsats indenfor mindst et sprogområde
Særlig indsats: Børn med behov for talepædagogisk indsats indenfor flere sproglige områder.

⁵ Nærmeste udviklingszone(Nuzo) er den zone, der opstår mellem hvad barnet kan klare alene, og hvad barnet kan klare under vejledning fra pædagog. Aktivisering af børn skaber en ny Nuzo og dermed udvikling af barnet. Det vil sige, at barnet skal udfordres – men ikke mere end at barnet alligevel skal kunne følge med.

⁶ De understøttende sprogstrategier er:

1. Følg barnets interesse.
2. Brug åbnende spørgsmål.
3. Vent på barnets svar.
4. Fortolk og udvid, hvad barnet siger.
5. Hjælp barnet med at sætte ord på.
6. Forklar ord, barnet ikke kender i forvejen.
7. Relatér til noget, barnet kender.
8. Udnyt de sproglige kompetencer, barnet har i forvejen.
9. Ret ikke barnets fejl direkte.
10. Leg med sproget, når det er muligt.

⁷ SprogTrappen er et forebyggende sprogpædagogisk redskab, hvis formål er at styrke fagpersonalets evner til at understøtte optimal udvikling og læring hos både et- og tosprogede børn mellem 0 og 3 ½ år.

- Vi arbejder med sproggrupper både for børnene generelt, men især for de børn, hvor der skal arbejdes mere målrettet med sproget. Børnene kan være i nogle små børnefællesskaber, hvor de får mulighed for at få en fokuseret støtte til den sproglige udvikling. Der arbejdes bl.a. med ordforråd, sprogforståelse, kommunikative strategier⁸ og udtale. Det kan være via spil, forskellige lege og højtlesning af bøger, hvor dialogisk læsning⁹ er en af redskaberne som kan tages i brug. Det kan være billedlotteri med fokus på overbegreber, genstande, former, farver eller dyr. Det være lege, hvor der øves i at skulle forstå og udføre en instruktion såsom ”kan du hoppe hen til døren og tilbage igen”. Eller at tale om forskellige kropsdele via bøger og billeder, og efterfølgende evt. skulle tegne sin egen krop.
- I storegruppe¹⁰aktiviteterne arbejdes desuden med særlig fælles mappe, hvor gruppen tegner/ skribler forventninger til samværet i gruppen. Være gode kammerater, hjælpe hinanden. Her beskrives også forventninger til konkrete tiltag, eks tur til Trelde Næs. Derudover arbejdes der med fonologisk¹¹ opmærksomhed en gang ugentligt, f.eks. opdeling af ord og bogstavslyde.

Samarbejdet med forældrene:

- Vi tager billeder af vores aktiviteter, børnenes leg og andre situationer i løbet af dagen. De bliver efterfølgende uploadet til Billedgalleriet på Tabulex¹², hvor forældrene har mulighed for at se og tale om dem sammen med deres barn. Dette er med til at binde de to verdner sammen.
- Via Tabulex videregiver vi relevante links og ideer til, hvordan forældrene kan understøtte den sproglige udvikling.
- I forbindelse med en generel indsats i sprogvurderingen får forældrene efterfølgende tilsendt eller udleveret rapporten sammen med forskelligt inspirationsmateriale¹³.
- Når et barn er i enten fokuseret eller særlig indsats i sprogvurderingen, udarbejdes der en sprogkontrakt mellem forældrene og institutionen. Der laves nogle klare aftaler på, hvordan der skal arbejdes med og hvilke mål, der er for den sproglige udvikling både derhjemme og hos os. Forældrene får nogle redskaber og ideer til, hvordan de kan målrette deres fokus på sproget i samspillet.

⁸ Kommunikative strategier er evnen til at give udtryk for behov, følelser og ønsker på en måde, som er effektiv og socialt passende i forhold til at få andre til at forstå, hvad man gerne vil. Kommunikative strategier er f.eks. forståelsen af, at man skiftes til at tale og lytte, når man taler med andre og, at det er bedre at sige "STOP" end at slå, når man bliver presset. Børn har brug for kommunikative strategier, når de skal vise, hvad de vil, hvad de ikke vil, skabe sociale relationer og opfylde sociale normer og spilleregler i deres hverdag

⁹ Dialogisk læsning handler om at have en dialog med det barn, du læser højt for, sideløbende med du læser højt. Det overordnede formål er, at barnet gradvis udvikler sig til at være den, der 'fortæller' billedbogen. Metoden er baseret på en generel teori om, at erfaring og øvelse gør mester – og særligt på at erfaring med at bruge sprog, at modtage konstruktiv og positiv feedback omkring sit sprog samt at være sammen med en voksen omkring en billedbog kan fremme børns sproglige udvikling.

¹⁰ Børnene deltager i storegruppe-aktiviteter det sidste år i børnehaven, forud for skolestart

¹¹ Fonologisk opmærksomhed er den del af den sproglige opmærksomhed, der omhandler sproglyd. Fonologisk opmærksomhed betegner således evnen til at skifte fokus fra ordets betydning til ordets lydlige opbygning.

¹² Digital registrerings- og kommunikationsløsning til personale og forældre.

¹³ Et forældrebreve om at være i generel indsats, info om dialogisk læsning, de understøttende sprogstrategier, og børn lærer sprog af forældrene.

